

Nr 566

Av herr **Senander m. fl.**, *angående standardtillägget till folkpensionerna.*

(Lika lydande med motion nr 485 i Första kammaren)

1960 års riksdagsbeslut att nedskära den utlovande etapphöjningen av folkpensionerna från 700 kronor för ensamstående och 820 kronor för två pensionsberättigade makar till 250 resp. 350 kronor åstadkom stor bitterhet bland de folkpensionärer som helt eller delvis är beroende av folkpensionen för sin utkomst. Den av allmänna pensionsberedningen föreslagna större standardhöjningen hade motiverats med angelägenheten av att en snabb förbättring av folkpensionärernas läge borde åvägabringas redan vid andra etapphöjningen 1960, så att då levande folkpensionärer komme att »få verklig nytta av reformen». Då det kan beräknas att ca 40 000 personer över 67 år avlider årligen och följaktligen icke fått eller »får verklig nytta av reformen» inses lätt vilka olyckliga konsekvenser som föranletts av 1960 års beslut om ett tvåårigt uppskov med den större standardhöjningen.

Beslutet motiverades främst med »hänsyn till den samhällsekonomiska situationen». Den kommunistiska riksdagsgruppen kunde inte acceptera en dylik motivering och hemställde därför i särskild motion att allmänna pensionsberedningens förslag beträffande etapphöjningen år 1960 skulle genomföras. Vi reagerade mot att folkpensionärerna, som till sitt flertal befinner sig i botten bland landets inkomsttagare, skulle få avstå resp. 64 och 58 % av den utlovade standardhöjningen för att hjälpa upp ett förment dåligt budgetläge. Vi fann detta så mycket mera förkastligt, som varken regering eller riksdag ifrågasatte någon prutning på den ständigt svällande militärbudgeten.

Tydligt i känslan av att nedprutningen av allmänna pensionsberedningens förslag var svagt underbyggd har regeringen i årets statsverksproposition signalerat ett förslag om en kraftigare etapphöjning än vad som tidigare förutsatts. Förslaget innebär att höjningen från och med den 1 juli i år skall ge en ensamstående folkpensionär 350 kronor och två pensionsberättigade makar 500 kronor. Detta är givetvis i och för sig att hälsa med tillfredsställelse. Förslaget innebär emellertid inte att läget återställs till vad som förutsattes i allmänna pensionsberedningens av riksdagen — om än med vissa reservationer beträffande det »samhällsekonomiska läget» — godkända förslag. Om detta hade följts och icke satts ur kraft genom den beryktade

besparingsutredningens och statsmakternas åtgärder skulle folkpensionerna från och med den 1 juli i år ha varit 3 450 kronor för ensamstående och 5 205 kronor för två makar i stället för 3 200 resp. 5 010 kronor, som blir resultatet av regeringens förslag. Det återstår alltså 250 resp. 195 kronor för att den genom 1960 års beslut uppkomna eftersläpningen skall vara inhämtad.

Då det möjligen kan erfordras en närmare förklaring till denna slutsats bör följande anföras. Allmänna pensionsberedningen framlade sitt förslag den 1 februari 1957. Den räknade därvid med fem indextillägg för fastställandet av beloppen för de olika etapphöjningarna av folkpensionerna. Med denna beräkningsgrund skulle pensionerna genom 1962 års standardhöjning belöpt sig till 3 150 kronor för ensamstående och 4 725 för två pensionsberättigade makar. Emellertid hade intill tidpunkten för den första etapphöjningen den 1 juli 1958 ytterligare två indextillägg tillkommit. De av allmänna pensionsberedningen angivna totala pensionsbeloppen för år 1962 måste följaktligen för ensamstående pensionärer höjas till 3 250 kronor ($3\ 150 +$ två indextillägg på sammanlagt 100 kronor) och för två pensionsberättigade makar till 4 885 kronor ($4\ 725 +$ två indextillägg på sammanlagt 160 kronor).

Sedan 1 juli 1958 har ytterligare fyra indextillägg tillkommit, vilket innebär att till nyssnämnda belopp måste tillföras 200 kronor resp. 320 kronor.

Den totala pensionen skall alltså, därest de ursprungliga i 1957 års folkomröstning enhälligt godkända utfästelserna infrias, uppgå till 3 450 resp. 5 205 kronor från och med den 1 juli innevarande år.

Vi avser därför att föreslå en höjning av regeringens bud med 250 kronor för ensamstående pensionär och 195 kronor för två pensionsberättigade makar. De skäl som åberopades för nedprutningen år 1960 saknar i dag varje skymt av berättigande. Den samhällsekonomiska situationen är bättre än någonsin tidigare, produktionsökningen fortgår, och statsinkomsterna flödar rikligt. Budgetöverskottet för innevarande budgetår uppgår till 1 800 miljoner kronor och torde komma att belöpa sig till liknande siffra för nästa budgetår. Om sålunda den samhällsekonomiska situationen fått tjäna som motiv för nedprutningen år 1960, så måste situationen i dag utgöra det allra starkaste skäl för att, så långt detta nu i efterhand är möjligt, likvidera eftersläpningen.

Det finns ytterligare anledning att i dag uppmärksamma folkpensionärernas läge. 1960 års folkpensionshöjning togs av en del kommuner till intäkt för att minska vissa förmåner som tidigare tillkommit de sämst ställda folkpensionärerna. Bland annat höjdes, såsom exempelvis i Göteborg, kostnaderna för vård i hemmen av pensionärer, varigenom standardhöjningen för en ensamstående pensionär reducerades med nära halva beloppet. Åtstram-

ningar har förmärkts även på andra områden av den kommunala stödverksamheten för folkpensionärer.

Det bör ävenledes framhållas att indexreglerna har en sådan konstruktion att en kännbar eftersläpning i förhållande till prisstegringen ständigt föreligger. Omständigheterna kring det indextillägg, som tillkom den 1 januari i år, är belysande. Strax före det att regeringen framlade sitt skatteförslag för höstriksdagen 1961 förklarade finansministern att folkpensionärerna skulle bli kompenserade för omsskattehöjningen genom att det pristal, som erfordrades för att utlösa ett indextillägg, skulle uppnås genom sagda skattehöjning. Det visade sig senare att »utlösningen» redan vid tiden för finansministerns förklaring var nära förestående och att följaktligen folkpensionärerna under året varit utsatta för en kännbar eftersläpning. Under december månad konstaterades att pristalet för ett nytt indextillägg uppnått med verkan från och med den 1 januari i år. Då omsskattehöjningen trädde i kraft vid samma tid uteblev sålunda den av finansministern utlovade kompensationen. Det nya indextillägget gäller nämligen en före omsskattehöjningen inträdd prisstegring.

De genom höjningen av omsättningskatten stegrade levnadskostnaderna kommer sålunda att förbli okompenserade för folkpensionärerna under en avsevärd tid, i gynnsammaste fall ett kvartal. Denna konsekvens av omsskattehöjningen drabbar särskilt hårt de folkpensionärer som är beroende av folkpensionen för sin försörjning. De är i allmänhet ur stånd att erlagga direkt skatt och drar därför ingen som helst fördel av de skattelindringar som genomfördes vid höstriksdagen. Däremot får de utan kompensation bära den prisstegring som orsakas av omsskattehöjningen på 2,4 %.

På ovanstående grunder får vi sålunda hemställa,

att riksdagen för sin del måtte besluta fastställa årets standardtillägg på folkpensionerna till 600 kronor för ensamstående folkpensionär och 695 kronor för två pensionsberättigade makar, varigenom full överensstämmelse uppnås med vad som ursprungligen föreslagits beträffande in-
nevarande års totala pensionsbelopp.

Stockholm i januari 1962

Knut Senander

H. Hagberg

Helmer Holmberg

Henning Nilsson